

NOTAT

9. januar 2014

ENORME VÆKSTMULIGHEDER I EU'S INDRE MARKED

Kontakt:

Cheføkonom, Mikkel Høegh
+45 21 54 87 97
mhg@thinkeuropa.dk

Seniorrådgiver, Jan Høst Schmidt
+45 53 76 27 08
jhs@thinkeuropa.dk

RESUME EU's indre marked rummer et stort uforløst milliardpotentiale, der kan blive et afgørende bidrag til at sætte gang i væksten i den europæiske økonomi. Frem mod 2030 kan en mere offensiv satsning på at forbedre det indre marked give et permanent løft af det europæiske bruttonationalprodukt med 5-8 pct., viser en gennemgang af en række økonomiske analyser foretaget af Tænketanken EUROPA på grundlag af omfattende studier af den hidtidige økonomiske viden om effekterne af det indre marked. Gennemgangen viser, at den samlede velstandsgevinst vil nå op på mellem 653 og 1.046 mia. euro frem mod 2030, hvis der skabes mere åben handel og større konkurrence i det indre marked.

Ved at lave en bedre og mere ensartet implementering af EU-reglerne, og ved at åbne det indre marked inden for blandt andet tjenesteydelser, det digitale område, energi og transport kan der skabes et løft af europæisk økonomi, der kan sikre højere velstand og bane vej for nye arbejdspladser.

Øget samhandel og større konkurrence i det indre marked vil økonomisk set have en større og længerevarende effekt end den investeringspakke på 315 mia. euro, som Europa-Kommissionens formand, Jean-Claude Juncker, lancerede den 26. november.

Tænketanken EUROPA's gennemgang af de økonomiske analyser peger på en række områder, hvor en ny bølge af indre markedsreformer kan give et hårdt tiltrængt løft af EU's ellers svage vækst. Politisk lederskab på nationalt og EU-niveau vil være afgørende for at sikre opbakning bag reformerne.

Det er vigtigt, at værdien af en aftale om de nødvendige reformer kommunikeres ud i en bredere offentlighed, da en stigende del af befolkningen i Danmark som i resten af Europa er begyndt at tvivle på gevinsterne ved det indre marked og er bekymret for velfærden i lyset af arbejdskraftens frie bevægelighed. De fælleseuropæiske, økonomiske gevinster er dog så omfattende, at politikerne bør finde et fælles svar på de sociale og økonomiske udfordringer, som et stærkere indre marked vil give.

HOVEDKONKLUSIONER:

- Det indre marked har potentiale til at løfte EU's BNP med 5-8 pct. frem mod 2030. Den økonomiske velstandsgevinst kan nå op på mellem 653 og 1.046 mia. euro.
- Flere studier viser, at Danmark vil nyde godt af et stærkere indre marked. Beregninger viser, at det vil kunne medføre mellem 77.000 og 124.000 nye danske job frem mod 2030.
- Det kræver, at EU-landene enes om at lave en række nye reformer, hvor det indre marked udvides til at omfatte energi og det digitale område. En mere ensartet og smidig implementering af det eksisterende regelsæt vil også være afgørende.
- De reformer med udvidelse af det indre marked for energi, kapital og det digitale område, som den nye Europa-Kommission har annonceret i sit arbejdsprogram, er et vigtigt skridt i den rigtige retning. Men det er uvist, om der kan skabes den nødvendige politiske enighed mellem Europaparlamentet og medlemslandene. Der er derfor brug for et stærkt politisk lederskab.
- Både i Danmark og i resten af EU falder befolkningens opbakning til det indre marked. Det er derfor afgørende, at der kan skabes bred enighed om en ny reformpakke i de enkelte medlemslande.

Frihandel, ensartede standarder og normer, større mobilitet over grænserne for arbejdskraft, investeringer, tjenesteydelser og varer og øget konkurrence har været en hjørnesten i europæisk integration siden 1950'erne. Argumentet dengang fra Jean Monnet og andre af fællesskabets "hovedarkitekter" var, at igennem handel skabes der øget interaktion og forståelse for hinanden, der igen skaber fred. Det er værd at huske på efter et århundrede, hvor Europa var plaget af både Første og Anden Verdenskrig.

Fællesakten – eller EF-pakken, som den kaldtes herhjemme – introducerede i midten af 1980'erne det indre marked, og en mere formel etablering af de fire friheder blev videreført med Maastricht-traktaten i starten af 1990'erne. Det vil sige fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, personer og kapital. Grundtanken bag det indre marked var og er, at skabe et stort indre marked blandt de europæiske lande, der øger samhandelen, investeringerne og konkurrencen i EU's medlemslande og dermed giver højere velstand for landenes borgere.

Det indre marked en bærende akse i det europæiske samarbejde og en markant økonomisk succeshistorie. Danmark er et af de lande, der har fået den største velstandsgevinst ved det indre marked, og den øgede eksport af danske varer og tjenesteydelser har gjort det muligt at finansiere stigende udgifter til velfærd i Danmark. Men på flere områder, som f.eks. tjenesteydelser, energi og det digitale område, er der stadig ikke fri og uhindret samhandel mellem EU-landene. Samtidig er der en uensartet fortolkning af EU-reglerne landene imellem, hvilket resulterer i unødige handelshindringer. En ny generation af lovgivning om indre marked, der omfatter disse områder, kan blive et vigtigt bidrag til at skabe ny vækst i den ellers skrantende europæiske økonomi. Den nye Juncker-Kommission har i sit arbejdsprogram for 2014-19 lagt op til, at det indre marked skal udvides indenfor energi, for digitale ydelser og på kapitalområdet. Det er positivt, for det indre marked rummer et stort milliardpotentiale.

En omfattende gennemgang af en lang række økonomiske analyser, som Tænketanken EUROPA har foretaget¹ viser, at EU's samlede BNP - med de rette reforminitiativer - kan stige med op til 5-8 pct. over en 15-årig periode. Det vil dog kræve både bedre implementering af det nuværende regelsæt, og at der gennemføres forbedringer og udvidelser af det indre marked. Det vil give et permanent løft i velstanden på mellem 653 og 1.046 mia. euro frem mod 2030.

Den samlede vækst svarer til en gennemsnitlig årlig mervækst på mellem 0,3 og 0,5 pct. Der er således tale om en ganske signifikant vækst, da Europa-

¹ Se litteraturlisten for en detaljeret oversigt over gennemgåede analyser.

Kommissionen i den tilsvarende periode forventer en gennemsnitlig langsigtet årlig velstandsstigning på 1,4 pct. i BNP for Europa.

Stigende tvivl i befolkningen

Selv om der således kan høstes betydelige velstandsgevinster ved at udvide det indre marked, er der tegn på, at der i befolkningen er en stigende usikkerhed og tvivl om værdien af det indre marked. En medvirkende årsag kan være den ophedede debat op til Europa-Parlamentsvalget om den såkaldte "velfærdsturisme", herunder hvilke velfærdsrettigheder vandrende EU-arbejdstagere kan gøre krav på. Noget tyder på, at denne debat har gjort danskernes holdning til det indre marked mere lunken. Det bekræftes bl.a. i et notat fra november 2014 fra Tænketanken EUROPA, der bygger på en meningsmåling foretaget af YouGov.² Desuden viser en analyse i Ugebrevet A4, baseret på en stor EUvox14-måling foretaget i forbindelse med Europa-Parlamentsvalget, at fire ud af ti danskere endda vil begrænse andre EU-borgeres ret til at arbejde i Danmark.³

Årsagerne til dette holdningsskred kan være mange, men en af udfordringerne ved at åbne de nationale markeder er, at det kan presse dele af befolkningen, f.eks. ufaglærte og ansatte i lavtlønsjob, selv om de samlede gevinster er store.⁴ Den økonomiske litteratur anfører, at gevinsterne ved åbne markeder er så store, at det er muligt at kompensere disse grupper, og stadigvæk samlet set drage økonomisk fordel af frihandel. Men det er afgørende, at udsatte grupper på arbejdsmarkedet sikres job og andel i den stigende velstand⁵.

En anden årsag til holdningsskredet kan være, at gevinsterne ved frihandel sjældent er lige så umiddelbart synlige som udfordringerne. Mens eksempelvis nye arbejdspladser eller billigere og bedre dagligvarer typisk vil gå hen i ubemærkethed, er et lukket slagteri en oplagt sag for medierne.

Problemet for dem, der udfordres af mere åbne markeder, er, at det kræver omstilling at tilpasse sig en ny verden. Omstilling kan kræve omskoling og tilegnelse af nye kompetencer, og det tager tid. Tekstilbranchen omkring Herning er et lysende eksempel på dette. Engang var industrien hjemsted for

² Danskernes holdning til det indre marked er blevet mere lunken, Tænketanken EUROPA, 2014 (<http://thinkeuropa.dk/politik/danskernes-holdning-til-det-indre-marked-er-blevet-mere-lunken>).

³ Østarbejdere punkterer danskernes EU-begejstring, Ugebrevet A4, 26. november 2014 (http://www.ugebreveta4.dk/oestarbejdere-punkterer-danskernes-eu-begejstring_19924.aspx).

⁴ I nærværende notat behandles social dumping ikke, selv om emnet ofte kommer op i forbindelse med det indre marked. Social dumping er imidlertid en kompleks udfordring, der kræver en selvstændig analyse.

sypiger, men disse arbejdspladser findes ikke mere i Danmark som følge af hård konkurrence. Det er dog ikke ensbetydende med, at der ikke længere findes mange danske job i tekstilbranchen. Syerskerne har derimod fundet andre og ofte mere velbetalte job, hvilket studier fra eksempelvis Center for Corporate Performance ved Handelshøjskolen i Århus kan bekræfte⁶. Samtidig er der opstået en række nye job inden for bl.a. design, konceptudvikling og logistik, der har løftet velstanden i det danske samfund⁷. Endelig bør det nævnes, at det ikke nødvendigvis kun er arbejdspladser, der kan komme under pres, men også forretningsmodeller.

Indre marked giver økonomisk løft

De økonomiske effekter af det indre marked har siden etableringen været genstand for en lang række teoretiske og empiriske studier. Ifølge de fleste økonomer har det indre marked ydet et positivt og betydeligt bidrag til væksten i EU og har dermed været med til at forøge EU-borgernes velstand.

Det indre marked har nedbrudt handelsbarrierer og skabt et større integreret marked for varer og tjenesteydelser. Det har udløst betydelige stordriftsfordele og effektivitetsgevinster. Øget konkurrence er med til at løfte produktiviteten, og det giver forbrugerne adgang til et større udvalg af varer og tjenesteydelser til lavere priser. Det er reguleringen af luftfarten et godt eksempel på. Her har det indre marked har været med til at skabe billigere flyrejser. Det er også i kraft af det indre marked, at det har været muligt at vedtage fælles maksimalpriser på mobil *roaming*, så EU-borgerne ikke kommer til at betale overpriser, når de bruger deres telefoner i andre lande.

Der er imidlertid også en lang række fordele, som ikke nødvendigvis medtages i de mere klassiske økonomiske analyser. Det indre marked giver nemlig også bedre adgang for de studerende til studiepladser på tværs af landegrænser. Og det indre marked skaber bedre muligheder for at handle varer og tjenesteydelser online på tværs af landegrænser. Disse eksempler viser, at det indre marked er andet og mere end den varehandel, som traditionelle økonomiske analyser fokuserer på. Og at det indre marked ikke kun har betydning for eksportvirksomheder, men også for den enkelte borger i Danmark.

⁶ Dansk Arbejdsgiverforening, Agenda 18. Marts 2004
(<http://arkivwww.da.dk/nyhed/agenda/frontpageagenda/2004/2004-5/Agenda5-net.pdf>).

⁷ Modekoncernen Bestseller er et godt eksempel på en virksomhed, der har tilpasset sig nye markedsvilkår i tekstilbranchen. Virksomheden BoConcept er et godt eksempel fra møbelindustrien.

I den økonomiske faglitteratur skelner man mellem den traditionelle handelsteori, hvor handel sker på baggrund af specialisering og den moderne handelsteori, hvor den drivende kraft bag handel er stordriftsfordele. Ifølge litteraturen er der elementer af begge dele på det indre marked. Der er herudover bred enighed om, at etableringen af en frihandelszone giver anledning til øget handel mellem medlemslandene. Den øgede samhandel, samt via større specialisering og stordriftsfordele, frigiver ressourcer til andet forbrug og produktion.⁸

Et er teori, noget andet er praksis. Hvordan viser disse fordele sig i virkeligheden, og hvor store er gevinsterne? Nedenfor ses en oversigt over en del af den økonomiske faglitteratur, der forsøger at kvantificere gevinsterne ved økonomiske integration på det indre marked. Tabellen viser således det nettoløft i BNP, som øget økonomisk integration mellem medlemslande enten har medført eller vurderes at kunne medføre.

Tabel 1. BNP løftes af frihandel

Oversigt over den økonomiske litteratur om det indre marked

Forfatter	År	Resultat i pct. (Løft i BNP)	Dækning	Dynamiske effekter
Cecchini et al	1988	4,25-6	EU-12	Nej
Baldwin	1989	0,3-0,9	EU-12	Ja
Monti	1996	1,1-1,5	EU-12	Begrænset
Ilzkovitz et al	2007	2,2	EU-25	Ja
Gatto et al	2007	13*	11 EU-lande	Ja
Bolto et al	2008	5	EU-25	Nej
Decreux	2012	4,7	EU-27	Nej
Europa-Kommissionen / London Economics og PWC	2013	1,6-3,1	EU-27	Nej
Europa Parlamentet	2014	Min. 5	EU-28	Nej
Campos et al	2014	12	EU18 minus de oprindelige 6 kernelande**	Ja
Hafner et al	2014	Min. 7	EU-28	Nej
Böhmer et al****	2014	-1,3-2,3***	EU-15 minus Luxembourg	Nej

Note: I tabellen er kun medtaget studier, der ser på det samlede indre marked. Der findes også en stor litteratur, der kun ser på delmarkeder som f.eks. detailhandel, energi, finansielle services mv.

I forhold til "Resultat i pct." sammenligner man den nuværende situationen med og uden et indre marked. Dvs. man ser på det løft i BNP som netto genereres af *trade creation*.

*Studiet ser ikke på ændringer i BNP, men ændringer i produktiviteten.

**Studiet omhandler de medlemslande, der er kommet med i EU i de løbende udvidelser og ser generelt på deltagelse i det europæiske samarbejde, hvorfor enkelte lande også får stor fordel af f.eks. strukturfonde. Det forklarer en del af den høje vækst, der anvises i studiet.

***I rapporten er der ikke udarbejdet et gennemsnit for, hvor meget væksten i EU løfter sig. De anførte vækstrater er for enkelte medlemslande. Yderpunkterne er således henholdsvis Grækenland (-1,3 pct.)

⁸ Se f.eks. International Economics, Krugman, Obstfeld & Melitz, 2011.

og Tyskland (2,3 pct.). Et aritmetisk gennemsnit giver imidlertid en samlet vækst på godt 1 pct. Et vægtet gennemsnit giver anledning til en vækst på godt 2 pct.

****Studiet benytter sig af et integrationsindeks, hvilket betyder, at indkomstløftet kan komme fra øget økonomisk integration, der ikke direkte er en del af det indre marked.

Ovenstående studier baserer sig på forskellige metoder. Nogle af studierne er fremadrettede, mens andre er historiske. Sådanne studier er generelt behæftet med usikkerhed, og de omhandler et EU under kraftig udvikling. Nogle analyserer udviklingen i de gamle EU-12 lande, mens andre ser på de nye medlemslande ved udvidelser eller på konsekvenserne af at afskaffe barrierer for at drive grænseoverskridende virksomhed for varer og tjenesteydelser. Atter andre inddrager gevinsterne ved at åbne tele-, energi- og transportmarkeder. Fælles for alle studier er imidlertid, at de uden undtagelse peger på, at de samlede økonomiske effekter af det indre marked er positive, og at der fremadrettet er store muligheder for at høste flere gevinster. Tager man højde for studiernes forskellige metoder, lande og fokusområde, er resultaterne overraskende enslydende.

De såkaldte ex-post-studier, som baserer sig på faktiske, historiske data, opererer med relativt små, men dog signifikante årlige vækstrater som følge af indførelsen af det indre marked. Ilzkovitz m.fl. skønner, at det indre marked har tilført EU en mervækst på 2,2 pct. frem til 2006. Det svarer til en gennemsnitlig vækst på 0,11 pct. per år for de gamle og de nye medlemslande. Undersøgelsen medtager også effekten af den påbegyndte liberalisering af netværksindustrier (telekom, transport og energi) og udvidelsen af det indre marked til de nye øst- og centraleuropæiske lande. Den årlige gennemsnitlige mervækst på 0,11 pct. skal ses i forhold til en total gennemsnitlig årlig vækst på ca. 2,5 pct. i perioden 1992-2006. Generelt synes der bred enighed om, at der er en positiv indkomstefekt.

Danmark vinder stort på det indre marked

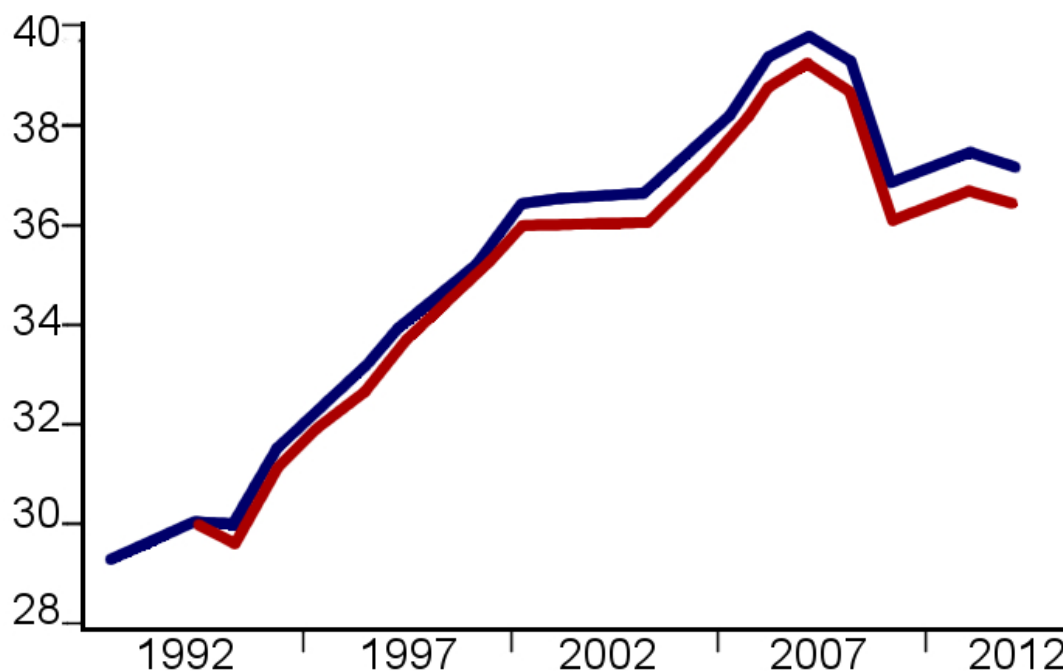
Flere af de anførte studier viser, at Danmark har store fordele af den økonomiske integration primært via det indre marked. Et af de seneste studier fra den tyske Bertelsmann Stiftung (Böhmer et al) viser, at BNP pr. indbygger i Danmark er løftet med 2 pct. som følge af etableringen af det indre marked.

I Danmark var BNP i 2013 1.783 mia. kr. Tager man udgangspunkt i studierne fra Bertelsmann Stiftung kan 35,7 mia. tilskrives den øgede økonomiske integration

mellem de europæiske lande.⁹ Danmark er det land, der samlet set har opnået størst fordel af det indre marked, forfulgt af Tyskland. Tyskland har dog relativt set opnået en større fordel målt som den procentvise vækst i BNP pr. indbygger.

Figur 1: Det indre marked øger dansk velstand

Danmarks BNP pr. indbygger i 2005-priser med og uden det indre marked

Anm. Den blå kurve viser den faktiske udvikling i BNP. Den røde kurve viser udviklingen i BNP uden økonomisk integration mellem de europæiske lande.

Kilde: Böhmer et al, 2014.

Böhmer et al.'s (2014) studier bekræfter således Gatto's studier (2007), der har Tyskland som det land, der opnår størst gevinst – efterfulgt af Danmark. Campos (2014) har Irland som det land, der har opnået de største gevinster ved øget økonomisk integration.

Selv om resultaterne generelt set er meget positive, bør det dog nævnes, at Grækenland har oplevet tilbagegang i levestandarden som følge af øget økonomiske integration med de øvrige lande i Europa, jf. Böhmer (2014) og Campos (2014). Dog skal man holde sig for øje, at Grækenland i den undersøgte periode har været præget af en dårlig økonomisk politik og været hårdt ramt af finanskrisen.

⁹ Allen, Gasiorek, Smith (1998) Competition Effect of the Single Market, in: Economic Policy. Har et isoleret studie af effekten af det indre marked.

Böhmers undersøgelse ser ikke alene på effekten af regelsættet for det indre marked, men medtager også effekten af den almindelige økonomiske integration, herunder euroen. Undersøgelsen viser, at euroen har forstærket den positive effekt af det indre marked for euro-lande som Tyskland og Finland, men også i Danmark, der som bekendt står uden for den fælles valuta. Her står Danmark i modsætning til andre ikke-euro lande som Sverige og Storbritannien.

En medvirkende årsag kan være den anvendte metode i undersøgelsen, som først beregner et integrationsindeks for hvert land og herefter estimerer den økonomiske effekt af den beregnede stigning i integrationen for det enkelte land. Den relativt lave gevinst for Storbritannien forklares i undersøgelsen med, at Storbritannien startede perioden med at forlade det europæiske valutakurssamarbejde. Det står i modsætning til bl.a. Danmark, der valgte at skygge euroen og binde sig til fastkurspolitikken, og fik en økonomisk gevinst ud af det.

Store gevinster i udvalgte sektorer

Europa-Parlamentet har fået udarbejdet en større undersøgelse, *The Cost of Non-Europe*, hvor man i en række rapporter udgivet i løbet af 2014 forsøger at beregne de potentielle gevinster inden for fem områder af det indre marked: fri bevægelighed for varer, fri bevægelighed for tjenesteydelser, offentlige udbud, e-handel og diverse forbrugerspørgsmål. Rapporterne dokumenterer, at der stadig er behov for omfattende reformer af det indre marked.¹⁰

Alene det digitale indre marked, der omfatter fiberoptiske netværker, bedre dækning med 4G mobilnet, bedre adgang til internet, e-handel, copy-right og databeskyttelse, kan give en meget stor velstandsgevinst op til 260 mia. euro. Og ifølge en delrapport udarbejdet af det engelske analysehus GHK for en mere begrænset del af det digitale marked (*cloud computing*, betalinger og post- og pakkelevering) kan der skabes et løft i den økonomiske velstand i 2020 på 0,4 pct.¹¹ Omsat til arbejdspladser regner studiet med 223.000 nye job. Dertil kommer de afledte positive effekter for andre erhverv.

I et land som Sverige, hvor man har satset meget på udviklingen af internetøkonomien, vurderes det, at digitaliseringen nu står bag op imod en femtedel af den

¹⁰ Disse studier arbejder med en potentiel gevinst af det indre marked på helt op til 11 pct. af BNP. Nogle af effekterne er imidlertid forbundet med en vis usikkerhed. Tænketanken EUROPA vurderer derfor på tværs af de nævnte studier, at indkomsteffekten er mellem 5-8 pct.

¹¹ GHK, Digital Single Market, Delrapport III i Europa-Parlamentets Cost of Non-Europe analyseserie, 2014.

økonomiske vækst i samfundet, og en fjerdedel af alle nye job hænger sammen med den nye digitale økonomi.

Et andet område med stort potentiale er reformer på tjenesteydelsesområdet i bred forstand. Det vil ifølge analyserne give store økonomiske gevinster på samlet set 235 mia. euro. Det hænger sammen med, at tjenesteydelsesområdet eller de tertiære erhverv er dominerende i de europæiske økonomier og udgør omkring 70 pct. af den årlige værditilvækst, for Danmark hele 80 pct. Danmark vil derfor sandsynligvis også økonomisk set nyde godt af en yderligere udbygning af det indre marked. Herudover er tjenesteydelseserhvervene mere arbejdskraftintensive end industri og landbrug.

Sikrer man bedre og mere fri handel med energi over grænserne i EU kan det give et permanent årligt løft i BNP på 50 mia. euro. Det viser beregninger i Europa-Parlamentets analyserapport *Cost of Non Europe*. En række andre økonomiske studier viser, at et mere integreret indre energimarked har en positiv indkomsteffekt.¹² Desuden har det en positiv sideeffekt på miljøet. Det vil reducere CO₂-emissionerne, fordi der skabes en mere effektiv forsyning på tværs af landegrænserne, så overskudsenergi fra f.eks. vindmølleparker eller vandkraftværket nemt kan sælges til andre EU-lande, der efterspørger energi.

Op mod 10 millioner nye job i EU

Det er ikke simpelt at omregne et løft i BNP til arbejdspladser, og det er vanskeligt at afgøre, om det er arbejdskraftintensive erhverv, der vil have største gavn af de nye muligheder i det indre marked. Det afhænger bl.a. af virksomhedernes omstillingsevne, og om de i den hårdere konkurrence formår at være innovative og løfte værdien af deres varer og serviceydelser. Danske virksomheder har i de senere år været dygtige til at sælge flere varer i den dyrere ende af eksportmarkedet, hvor der er en højere værditilvækst per produceret enhed. Og de dygtigste danske eksportvirksomheder er 35 pct. mere produktive end de traditionelle hjemmemarkedserhverv. Den øgede samhandel har derfor været med til at styrke deres konkurrencekraft, og eksporten har skabt en positiv spiral. En højere velstand vil alt andet lige også give anledning til flere arbejdspladser.

Ifølge Ilzkovitz et al. (2007) har det indre marked i perioden fra 1992-2006 løftet

¹² Se f.eks. Böckers et al (2013) "Benefits of an integrated european electricity market" Dice discussion paper, Zacmann (2012) "Reaping the benefits of globalisation" European competitiveness report og Booz & Co (2013) "Benefits of an integrated European energy market" Directorate-General Energy.

BNP i Europa med 2,2 pct. Det anføres i samme studie, at det svarer til 2,75 millioner nye job på EU-plan. En simpel beregning baseret herpå viser, at et løft i BNP på 1 procentpoint vil øge beskæftigelsen med 1,25 millioner.

Tænketanken EUROPA vurderer, at en udbygning af det indre marked vil kunne løfte BNP med 5-8 pct. over en 15-årig periode. Anvendes samme multiplikator som ovenfor, vil en sådan indkomststigning give anledning til en fremgang i beskæftigelsen på 6,25-10 millioner job på europæisk plan.

Beskæftigelse i Danmark udgør aktuelt 1,2 pct. af den samlede beskæftigelse i Europa. Hvis man antager, at denne andel ligger fast og ser bort fra landenes specifikke strukturreformer, konjunkturudsving, skatteforhold mv., der kan have betydning for jobskabelsen, vil en udbygning af det indre marked kunne generere mellem 77.000 og 124.000 flere arbejdspladser i Danmark.

Den øgede økonomiske integration vil også give anledning til, at flere multinationale selskaber vil bosætte sig EU. Multinationale selskaber skaber værdi, da de i gennemsnit har højere produktivitet, højere lønninger og er mere innovative.¹³

Man kan spørge, om effekten ikke er større i Danmark, når nu hvert fjerde danske job er i et eksporterhverv. Her skal man imidlertid holde sig for øje, at Danmark også var en lille og åben økonomi med stor samhandel, før vi blev en del af det indre marked. Hvis man antager, at Danmark står udenfor EU og det indre marked, så vil Danmark stadigvæk handle med omverdenen og de andre europæiske lande. Men det vil alt andet lige ske i et mindre omfang med de lande, der er en del af det indre marked.

Brug for politisk lederskab for at mobilisere det store potentiale

I dag befinder de europæiske økonomier sig i en dyb krise, men en forbedring, udvidelse og uddybning af det indre marked med en reformpakke kan give et stort vitamintilskud til væksten. De foreliggende økonomiske studier understreger, at der er meget store positive potentialer, som venter på at blive forløst.

Det er ikke første gang, at det europæiske fællesskab befinder sig ved en økonomisk korsvej, hvor man står over for et valg mellem langvarig stagnation eller ny vækst. Tilbage i midten af firserne stod de europæiske lande også midt i en økonomisk krise, og den daværende formand for Europa-Kommissionen, Jacques Delors, fik derfor sammen med den britiske kommissær for det indre

¹³Konkurrence, internationalisering og regulering (Rapport nr. 2). 2013. Produktivitetskommissionen.

markeds, Lord Cockfield, overbevist medlemslandene om værdien af det indre marked.

Et flertal af den danske befolkning sagde ved en ikke-bindende folkeafstemning i 1986 ja til at tilslutte sig Single European Act, som havde til formål at etablere det indre marked. Formelt trådte det i kraft i samtlige EU-lande i 1992. De europæiske lande har som nævnt fået store økonomiske gevinster takket være de liberaliseringer og nye fælleseuropæiske regler, der blev rullet ud i det indre marked. Mange barrierer for fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, kapital og personer blev fjernet med det indre marked. Allerede i Romtraktaten fra 1957 er princippet om det fælles marked og fri bevægelighed indskrevet, men først med Single European Act bliver der for alvor sat handling bag intentionerne.

Det indre marked har været under konstant udvikling. Globaliseringen af økonomien, den teknologiske udvikling, etableringen af euroen og de mange udvidelser af fællesskabet fra 12 til 28 medlemmer har skabt en række udfordringer til det indre marked og reglerne bag det.

Siden 1992 er der blevet gennemført en række reformer, som har udvidet det indre marked løbende. Liberaliseringen af en række netværksindustrier, vedtagelse af tjenesteydelsesdirektivet i 2006 (Direktiv 2006/123/EC, 12/12 2006), de to handlingsplaner for det indre marked vedtaget i henholdsvis 2011 og 2012 (Single Market Act I, april 2011 og Single Market Act II oktober 2012) og Kommissionens forslag til en digital dagsorden for Europa fra maj 2010 (COM (2010) 245) og Kommissionens forslag til en forordning om et europæisk indre marked for elektronisk kommunikation fra september 2013 er markante eksempler på politiske tiltag for at udbygge og forbedre det indre marked. I en oversigt over gennemførelsen af de mange enkeltelementer i de to handlingsplaner for det indre marked fra 2011 og 2012 vurderer Europa-Parlamentet, at per oktober 2014 er over 80 pct. af Handlingsplan I og 50 pct. af Handlingsplan II vedtaget.¹⁴

Der er i øjeblikket et politisk *window of opportunity* for at få sat turbo på det indre marked. Den nye Juncker-Kommission har allerede i sit arbejdsprogram annonceret, at den vil iværksætte en række reformforslag og relancere det indre marked ved at skabe et digitalt indre marked, en energiunion¹⁵ og et fælles kapitalmarked.

¹⁴ Europa-Parlamentet, IP/A/IMCO/2014-11.

¹⁵ Se også: Energiunion bør blive EU's næste store projekt, Tænketanken EUROPA, 2014 (<http://www.thinkeuropa.dk/ressourcer/energiunion-boer-blive-eus-naeste-store-projekt>).

Kommissionen peger endvidere i sin seneste årlige vækstrapport på, at det er nødvendigt at gennemføre flere strukturreformer. På EU-plan er udbygningen af det indre marked om noget indbegrebet af en strukturreform, der bidrager til en modernisering af vores økonomier og gør Europa mere konkurrencedygtigt og attraktivt for investorer. Blandt prioriteterne er at fjerne de resterende lovgivningsmæssige og ikke-lovgivningsmæssige hindringer på tværs af sektorer såsom energi, telekommunikation, transport og det indre marked for varer og tjenesteydelser.

Set i lyset af ovenstående tegner sig en dagsorden for reformer af det digitale indre marked, et bedre integreret indre marked for varer, tjenesteydelser og energi samt en bankunion og et mere udbygget kapitalmarked.

Men forslagene kan meget vel støde på politisk modvilje. Der har f.eks. været betydelige uenigheder mellem medlemslandene (og telesektoren), når det drejer sig om at lave nye fælles regler for telekommunikation.

Nationale særinteresser, gamle monopolvirksomheder og etablerede professioner kan komme på tværs i forhandlingsprocessen. Det har man set flere gange tidligere, når liberaliseringer af f.eks. apotekere og andre liberale professioner er blevet sat på dagsordenen. Men hvis Europa ønsker at høste andet end små tillægsgevinster i det indre marked, skal der mere til. I det indre marked kan der med vidtgående reformer etableres et solidt fundament for ny økonomisk vækst. Det kræver imidlertid, at Kommissionen, Parlamentet og medlemslandene viser det fornødne lederskab til at sætte et højt ambitionsniveau for reformerne.

En sådan pakke af reformer for det indre marked skal have en passende blanding af ny lovgivning på EU-niveau, national lovgivning og ændring af administrativ praksis i EU såvel som på nationalt plan for at skabe den fornødne ændring i virksomhedernes, arbejdstagernes og forbrugernes adfærd. Pakken skal endvidere være skruet sådan sammen, at både virksomheder, arbejdstagere og forbrugere kan se sig selv som mulige vindere, om ikke her og nu så dog på sigt.